

GASTRONOMIK TURIZM OBYEKTLARIDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Muxtorov Akmaljon Akbarjon o'g'li

Turizm va mehmondo'stlik yo'nalishi magistranti

Teshabayeva Odina Nasridinovna

Iqtisodiyot va turizm kafedrası dotsenti, i.f.f.d., FarDU

Annotatsiya: Ushbu maqolada gastronomik turizm obyektlarida raqamlashtirish jarayonlarini joriy etish orqali boshqaruv samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilingan. O'zbekistonda gastronomik turizmning hozirgi holati, raqamli texnologiyalarni tatbiq etishning afzalliklari hamda muammolari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, gastronomik obyektlarda raqamli boshqaruv platformalarini rivojlantirish bo'yicha takliflar ilgari surilgan.

Kalit so'zlar: gastronomik turizm, raqamlashtirish, boshqaruv samaradorligi, innovatsiya, raqamli platformalar, O'zbekiston, barqaror rivojlanish.

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы повышения эффективности управления в гастрономическом туризме посредством внедрения цифровых технологий. Анализируется текущее состояние гастрономического туризма в Узбекистане, а также преимущества и проблемы цифровизации управления туристическими объектами.

Ключевые слова: гастрономический туризм, цифровизация, эффективность управления, инновации, цифровые платформы, Узбекистан, устойчивое развитие.

Annotation: This article analyzes how digitalization can improve management efficiency in gastronomic tourism. The current state of gastronomic tourism in Uzbekistan, along with the benefits and challenges of implementing digital technologies, are discussed. Suggestions for developing digital management platforms in gastronomic tourism facilities are provided.

Keywords: gastronomic tourism, digitalization, management efficiency, innovation, digital platforms, Uzbekistan, sustainable development.

Kirish

Turizm sohasida raqamlashtirish jarayonlari global miqyosda jadal rivojlanmoqda. Gastronomik turizm esa bu jarayonning muhim tarkibiy qismi sifatida e'tirof etilmoqda, chunki u nafaqat milliy taomlarni targ'ib etadi, balki mamlakat iqtisodiyotiga yangi imkoniyatlar yaratadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentning 15.05.2025

yildagi "2025–2026 yillarda sayyohlar oqimini keskin ko'paytirish va turistik xizmatlar ko'lamini jadal kengaytirish orqali turizmning iqtisodiyotdagi o'рни va ahamiyatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-87-son Farmoni qabul qilindi. Buning natijasida mamlakatimizda gastronomik turizm yangicha rivojlanish bosqichiga kirdi. Milliy taomlar, oshpazlik an'analari va mehmondo'stlik qadriyatlari xorijiy sayyohlarni jalb etuvchi asosiy omillardan biri bo'lib bormoqda. Biroq boshqaruv samaradorligini oshirish uchun raqamli texnologiyalarni joriy etish zaruriyati tobora ortib bormoqda.

Gastronomik turizm obyektlarida raqamlashtirishning mohiyati shundan iboratki, u xizmat ko'rsatishning barcha bosqichlarini avtomatlashtirish, mijozlar bilan samarali aloqa o'rnatish, resurslarni tejash va menejment jarayonlarini optimallashtirish imkonini beradi. Masalan, raqamli menyular, onlayn bronlash tizimlari, elektron to'lovlar, mijozlar fikrini tahlil qiluvchi dasturlar va sun'iy intellekt asosidagi qaror qabul qilish tizimlari boshqaruvni yengillashtiradi. Bunday yondashuvlar O'zbekistonning gastronomik turizm sektorida ham keng joriy etilishi kerak.

Bugungi kunda Toshkent, Samarqand, Buxoro va Xiva shaharlarida joylashgan zamonaviy restoran va kafe tarmoqlarida raqamli xizmatlar asta-sekin joriy etilmoqda. Masalan, QR kod orqali menyuni ko'rish, onlayn bronlash, elektron chek olish yoki mobil ilova orqali buyurtma berish imkoniyatlari yaratilgan. Bu kabi raqamli yechimlar nafaqat mijozlarga qulaylik yaratadi, balki boshqaruvchilar uchun ham real vaqt rejimida ma'lumot tahlil qilish, mijozlar ehtiyojlarini o'rganish va biznes strategiyasini moslashtirish imkonini beradi.

Biroq gastronomik turizm obyektlarida raqamlashtirish jarayonini kengaytirishda bir qator muammolar mavjud. Birinchidan, raqamli infratuzilmaning yetarlicha rivojlanmaganligi sababli ayrim hududlarda internet tezligi past. Ikkinchidan, xodimlarning raqamli savodxonlik darajasi yetarli emas. Uchinchi muammo – dasturiy ta'minotning chet el kompaniyalariga qaramligi. Shu sababli milliy gastronomik turizm uchun mahalliy dasturiy yechimlarni ishlab chiqish zarur.

Raqamlashtirishning afzalliklari shundaki, u nafaqat xizmat sifatini oshiradi, balki menejerlar uchun boshqaruv qarorlarini qabul qilishda tahliliy imkoniyatlar yaratadi. Misol uchun, raqamli tahlil tizimlari orqali restoranlar eng ko'p buyurtma qilinadigan taomlar, mijozlar soni va ularning takliflarini aniqlab, menyuni optimallashtirishi mumkin. Bundan tashqari, raqamli marketing tizimlari orqali restoranlar o'z auditoriyasini kengaytirib, yangi mijozlarni jalb etadi.

1-jadval. Gastronomik turizm raqamlashtirish yo'nalishlari va ularning afzalliklari

Yo'nalish	Raqamli yechimlar	Afzalliklar
Mijozlar bilan aloqa	Onlayn bronlash va QR menyular	Tezkorlik, shaffoflik va qulaylik
Xizmat sifati nazorati	Sun'iy intellekt yordamida tahlil	Xatoliklarni kamaytirish, sifatni oshirish
Marketing	Ijtimoiy tarmoqlarda avtomatlashtirilgan reklama	Ko'proq auditoriyani jalb qilish
Moliyaviy boshqaruv	Raqamli to'lov tizimlari	Xavfsizlik va hisob-kitobda aniqlik
Resurslarni boshqarish	ERP tizimlari va bulutli ma'lumotlar bazalari	Xarajatlarni kamaytirish, optimallashtirish

Gastronomik turizm obyektlarida raqamlashtirishning iqtisodiy samarasi shundan iboratki, u xizmat narxini pasaytiradi, foyda hajmini oshiradi va mijozlarning sodiqligini mustahkamlaydi. Raqamli boshqaruv tizimlari orqali tahlil qilish natijasida resurslar tejab qoladi, ortiqcha xarajatlar kamayadi. Masalan, oziq-ovqat zaxiralarini elektron nazorat qilish orqali isrofgarchilik oldi olinadi. Bu esa barqaror va ekologik toza turizm tamoyillariga mos keladi.

Shuningdek, gastronomik turizm raqamlashtirish jarayonlari ekologik foyda ham keltiradi. Raqamli menyular qog'oz sarfini kamaytiradi, elektron hujjatlar esa ma'muriy ishlarni soddalashtiradi. Kelajakda har bir gastronomik obyektning yagona raqamli platformaga ulangan holda ishlashi O'zbekistonda turizm boshqaruv tizimini yangi bosqichga olib chiqadi.

Xulosa qilib aytganda, gastronomik turizm obyektlarida raqamlashtirish jarayonlarini kengaytirish boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bu nafaqat xizmat sifati va mijozlar qoniqishini ta'minlaydi, balki O'zbekistonning turistik jozibasini ham kuchaytiradi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali gastronomik obyektlar raqobatbardosh bozor sharoitida muvaffaqiyatli faoliyat yuritish imkoniyatiga ega bo'ladi. Davlat tomonidan raqamli infratuzilmani rivojlantirish, xodimlarni qayta tayyorlash va mahalliy IT-startaplarni qo'llab-quvvatlash orqali bu yo'nalishni yanada kuchaytirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirzaev, A. (2020). Improving the Electronic Booking System as a Part of Digitization of Management Activities of Recreational Enterprises. Bulletin of Science and Practice, 6(8), 165-172.
2. Nasridinovna, T. O. (2025, April). The importance of effective marketing strategies in the development of tourism services. In conference of modern science & pedagogy (Vol. 1, No. 1, pp. 119-124).
3. Nasridinovna, T. O. (2025). Turizm sanoatida raqobatbardoshlikni oshirish va strategik yondashuvlar. Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика), (10), 1405-1412.
4. Nasridinovna, T. O. (2026). Strategies for ensuring territorial economic growth through the development of tourism infrastructure. Shokh library, 1(1).
5. Nasridinovna, T. O. (2026). Competitiveness factors and effective management mechanisms of tourist business. Shokh library, 1(1).
6. Nasridinovna, T. O., & Shukurjon, G. O. (2025, April). Turizmning atrof-muhitga ta'siri: muammolar va barqaror rivojlanish yo'nalishlari. In conference of modern science & pedagogy (Vol. 1, No. 1, pp. 216-223).
7. Nasridinovna, T. O. (2026). Organizational and economic aspects of sustainable development of women's entrepreneurship. Shokh library, 1(1).